

Lotteri- og
stiftelsestilsynet

Revisjon av stiftelser

– en veileder fra Stiftelsestilsynet

2024

Forord

Dette er en veiledning fortrinnsvis for revisorer til bruk ved revisjon av stiftelser. Veilederen er utarbeidet av Stiftelsestilsynet. Revisorforeningen har vært orientert underveis, og har fått anledning til å uttale seg. Formålet med veilederen er å gi en oversikt over de særlige plikter loven stiller ved revisjon av stiftelser, og være et verktøy for revisor ved gjennomføringen av revisjonen.

Veilederen er utformet med utgangspunkt i de plikter revisor har etter stiftelsesloven § 44. Blant annet følger det av § 44 at revisor skal uttale seg i revisjonsberetningen om stiftelsen er forvaltet og om utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig. For å kunne uttale seg om dette er det viktig at revisor har kunnskap om hva en stiftelse er, om stiftelsens vedtekter og om den lovgivningen som gjelder for stiftelser.

Stiftelser har ikke eiere og det er styret som har det øverste ansvaret. Derfor gir vi en gjennomgang av styrets ansvar for forvaltningen av stiftelsen i kapittel 2. I kapittel 3 beskriver vi særreglene i stiftelsesloven som gjelder for næringsdrivende stiftelser, mens kapittel 4 handler om revisors oppgaver ved utførelse av revisjonen.

Veilederen er bygd opp etter tema slik at leseren kan gå direkte fra innholdsfortegnelsen, til det temaet som er aktuelt å lese mer om.

Vi tar gjerne imot erfaringer og innspill for å forbedre veilederen, slik at den blir et best mulig verktøy. Send gjerne innspill til: postmottak@lottstift.no

Oversikt over oppdateringer

- Første gang publisert på Stiftelsestilsynets nettsider **oktober 2024**.

Innhold

1.	Innledning.....	5
1.1	Hva er en stiftelse	5
1.2	Revisjon og regnskapsplikt.....	5
1.3	Kontroll i en stiftelse.....	5
1.4	Revisors rolle	6
2.	Styrets ansvar.....	6
2.1	Forvaltningen av stiftelsen.....	6
2.2	Vedtektene setter rammer.....	7
2.2.1	Innhold i vedtektene.....	7
2.2.2	Tolking av vedtektene.....	7
2.3	Regnskap og intern kontroll	8
2.4	Forvaltning av stiftelsens kapital	8
2.5	Formålsrealisering	9
2.5.1	Ulike kategorier av formålsrealisering.....	9
2.5.2	Plan for formålsrealisering	10
2.5.3	Særlig om utdeling	10
2.5.4	Hva om formålet ikke lar seg realisere?.....	11
2.6	Separasjonsplikt.....	12
2.7	Godtgjørelse	12
2.8	Lån og sikkerhet.....	12
2.9	Styrets saksbehandling.....	13
2.9.1	Krav til styrets saksbehandling.....	13
2.9.2	Inhabilitet.....	13
2.10	Erstatningsansvar	14
3.	Næringsdrivende stiftelser	15
3.1	Begrepet næringsdrivende stiftelse	15
3.2	Særregler for næringsdrivende stiftelser.....	15
3.3	Grunnkapital i næringsdrivende stiftelser	16
3.4	Erklæring fra revisor ved overgang til næringsdrivende stiftelse	16
3.5	Tap av egenkapital.....	16
4.	Revisors oppgaver	17
4.1	Utførelse av revisjonen	17
4.2	Revisors opplysningsplikt.....	17
4.3	Grunnlaget for uttalelsen fra revisor.....	18

4.3.1	Konklusjon om forvaltning	18
4.3.2	Konklusjon om utdeling	19
4.3.3	Modifisert konklusjon	20
4.3.4	Konklusjon om lån og annen ytelse til nærstående mv.	20
4.4	Møte med styret	20
4.5	Revisors attestasjoner ved opprettelse og endringer i stiftelsen.....	21
4.5.1	Innledning.....	21
4.5.2	Opprettelse	21
4.5.3	Opphevelse	21

1. Innledning

1.1 Hva er en stiftelse

Stiftelsesloven § 2 definerer hva en stiftelse er. Det særegne med stiftelser er at de er selveiende. Stiftelser har ikke eiere eller medlemmer med rettigheter slik som aksjeselskaper og foreninger. Stiftelser blir opprettet for å gjennomføre et bestemt formål og vi sier gjerne at det er formålet som eier stiftelsen. Styret er det øverste organet i stiftelsen og har ansvar for å forvalte stiftelsen på en måte som tjener formålet.

For mer informasjon om stiftelser, se våre nettsider: [Hva er en stiftelse? – Lottstift](#)

1.2 Revisjon og regnskapsplikt

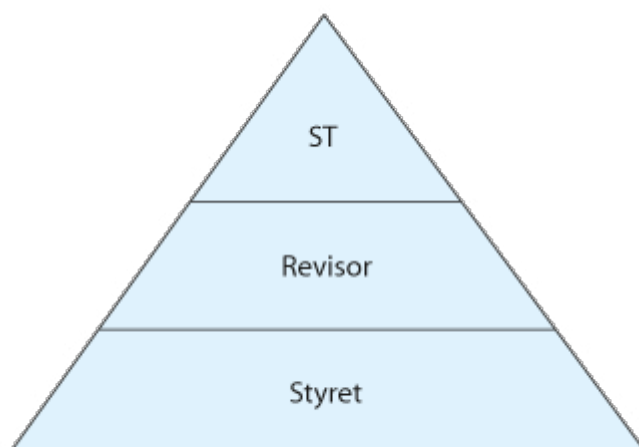
Alle stiftelser er regnskapspliktige, jf. regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 10. Det vil si at alle stiftelser har plikt til å sende årsregnskapet til Regnskapsregisteret. Stiftelser som oppfyller regnskapslovens definisjon av «små foretak» etter regnskapsloven § 1-6, kan velge å benytte de forenklete reglene for slike foretak. Stiftelser som ikke har økonomisk vinning som formål kan, i henhold til regnskapsloven § 6-3, avvike fra oppstillingsplanen i regnskapsloven når dette anses for god regnskapsskikk. Disse stiftelsene kan anvende bestemmelsene i NRS (F) God regnskapsskikk for ideelle organisasjoner.

Alle stiftelser har også revisjonsplikt etter revisorloven § 2-1 andre ledd bokstav c. Unntaket for revisjonsplikt som følger av revisorloven § 2-1 andre ledd bokstav e, gjelder ikke for stiftelser. Det betyr at alle stiftelser er revisjonspliktige, uavhengig av størrelse på driftsinntekter, balansesum og antall ansatte. Stiftelsesloven § 43 har bestemmelser om valg av revisor for stiftelser.

1.3 Kontroll i en stiftelse

Stiftelser står i en særstilling da de ikke har eiere. Ulikt andre organisasjonsformer, foreligger det derfor ingen eierkontroll i stiftelser som kan forebygge, avdekke og følge opp ulike former for uforsvarlig forvaltning eller direkte misbruk. Dette tilsier at stiftelsene har et særlig behov for at noen utenforstående fører kontroll og tilsyn med dem¹.

Kontrollen av stiftelser kan illustreres slik:

¹ NOU 2016:21 pkt. 17.3.1 s.81

Som figuren viser, ligger det primære ansvaret for kontroll og tilsyn med forvaltningen av stiftelsene til stiftelsene selv. Styret har det hele og fulle ansvaret for forvaltningen av stiftelsen. I tillegg har stiftelsesloven lagt opp til ekstern kontroll fra stiftelsens revisor («andrelinjekontroll») og fra Stiftelsestilsynet (ST) («tredjelinjekontroll»).

Revisors kontroll er viktig fordi den bidrar til å skjerpe styremedlemmenes oppmerksomhet når det gjelder deres plikter og ansvar i stiftelsen. Revisor vil på et tidlig tidspunkt kunne avverge uforvarlig forvaltning eller mulige urettmessige disposisjoner. I tillegg gjør revisjonsplikten stiftelsene mindre sårbare mot faren for hvitvasking.²

Stiftelsestilsynets kontroll med forvaltningen av stiftelsene er en lovlighetskontroll. Det betyr at vårt tilsyn skal være begrenset til å vurdere om styrets vurderinger og handlinger er forsvarlige ut fra loven og vedtektene. Innenfor det som må regnes som forsvarlig, skal Stiftelsestilsynet ikke føre kontroll med hensiktsmessigheten av styrets disposisjoner. Stiftelsestilsynets tilsyn i enkeltstiftelser vil være hendelsesbasert eller basert på et utplukk etter ulike risikokriterier. Tilsynet vil i hovedsak være rettet inn mot enkeltspørsmål og i mindre grad en totalgjennomgang av forvaltningen av stiftelsen.

1.4 Revisors rolle

Revisjonsplikt for stiftelser er viktig for den generelle tilliten til stiftelsesformen. I forbindelse med forslag til ny stiftelseslov har Stiftelseslovutvalget uttalt følgende om revisors rolle:

«Revisor har derfor en viktig rolle, ettersom revisor representerer en uavhengig og informert instans som fører kontroll med stiftelsens styre. Revisor har med dette generelt en viktig rolle i å sikre at stiftelsen og styret arbeider etter sitt formål.»³

2. Styrets ansvar

2.1 Forvaltningen av stiftelsen

Etter stiftelsesloven § 30 er styret stiftelsens øverste organ, og har det overordnede ansvaret for forvaltningen av stiftelsen. Dette innebærer at styret har det overordnede ansvar for

- at stiftelsens kapital forvaltes forsvarlig, jf. § 18
- at stiftelsens virksomhet drives med sikte på å realisere formålet, jf. § 30
- at utdelinger skjer i samsvar med formålet, jf. §§ 19 og 30
- at regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll, jf. § 30

Det overordnede ansvaret for forvaltningen er imidlertid ikke begrenset til disse sakene. Med forvaltning siktes det i denne forbindelse til alle saker som gjelder stiftelsen, og ikke bare til kapitalforvaltningen i snever forstand. Dette innebærer at styret blant annet også har det overordnede ansvar for alt som gjelder aktiviteten stiftelsen driver, den interne organiseringen av stiftelsen, bruken av stiftelsens midler og forholdet til omverdenen, som private avtaleparter og myndigheter⁴.

² NOU 2016:21 pkt. 15.2.3 s. 70

³ NOU 2016:21 pkt. 15.2.3 s. 70

⁴ Knudsen og Woxholth, Stiftelsesloven med kommentarer, s. 140

Etter stiftelsesloven § 30 er det styret som i utgangspunktet skal ta alle beslutninger som stiftelsens øverste organ. Styret kan likevel, innenfor avgrensede saksområder eller i enkeltspørsmål, delegere forvaltningsoppgaver til andre organ innenfor stiftelsen eller til noen utenfor stiftelsen. Styret beholder, uavhengig av dette, ansvaret som øverste organ for stiftelsen. Fordeling av ansvar for arbeidsoppgaver og ev. delegasjon må være forsvarlig og bør gå frem av en styreinstruks, ev. styrevedtak. Styret kan ikke delegere dersom særlige lovbestemmelser eller bestemmelser i vedtektene krever at styret skal ta avgjørelsen.

I stiftelser med daglig leder blir ansvaret for forvaltningen delt mellom daglig leder og styret. Styret vil likevel ha et overordnet forvaltningsansvar og har plikt til å føre tilsyn med daglig leders utøvelse av den daglige ledelsen av stiftelsen. Daglig leders myndighet og ansvar er regulert i stiftelsesloven § 35.

Stiftelser kan vedtektsfeste at stiftelsen skal ha andre organ enn styret og daglig leder. Stiftelsesloven § 36 lister opp hvilken myndighet slike organ kan ha.

2.2 Vedtektene setter rammer

2.2.1 Innhold i vedtektene

Vedtektene inneholder stiftelsens formål og legger rammer for styrets arbeid. Alle norske stiftelsers vedtekter ligger tilgjengelige i søkbart format i [Stiftelsesregisteret](#). Det er vedtektene som er registrert i Stiftelsesregisteret som er stiftelsens gjeldende vedtekter.

Vedtektene skal som et minstekrav angi stiftelsens navn, formål, antall styremedlemmer, om stiftelsen skal ha andre organ enn styret og grunnkapitalens størrelse, jf. stiftelsesloven § 10.

Vedtektene kan også fastsette nærmere regler om forvaltningen av stiftelsen. Slike vedtektsbestemmelser er bindende for styret, med mindre de er i strid med regler i stiftelsesloven eller regler utenfor stiftelsesloven (skatte- og avgiftslovgivning, regnskaps- og revisjonslovgivningen osv.). Hvis vedtektene og stiftelsesloven er motstridende, vil lovens regler ha forrang.

2.2.2 Tolking av vedtektene

Dersom en eller flere bestemmelser i vedtektene er uklare er det styrets ansvar å tolke vedtektene. Målet for tolkningen er å finne ut hva som var oppretters intensjon med bestemmelsen på det tidspunkt stiftelsen ble opprettet. Utgangspunktet for tolkningen vil være en naturlig språklig forståelse av ordlyden i vedtektene. Ordlyden skal likevel tolkes ut fra hva oppretteren mente med ordlyden som ble brukt; det såkalte subjektive tolkningsprinsippet.

For å unngå senere usikkerhet rundt forståelse av vedtektene, er det viktig å dokumentere styrets gjennomgang og konklusjoner. Styret bør ta opp spørsmål om tolkning av vedtektene som sak i styremøte, og **føre** protokoll over vurderingene. Konklusjonen kan for eksempel nedfelles i et dokument som er tilgjengelig sammen med vedtektene. Slik dokumentasjon vil være viktig kunnskap for framtidige medlemmer av styret. Dokumentasjonen er dessuten viktig når revisor ved revisjon av årsregnskapet skal uttale seg om «om stiftelsen er forvaltet og utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig», jf. **stiftelsesloven § 44**.

Les mer om tolkning av vedtekter her: [Tolking av stiftelsens vedtekter – Lottstift](#)

2.3 Regnskap og intern kontroll

Ifølge stiftelsesloven § 30 tredje ledd har styret det overordnede ansvaret for at regnskapsføringen er gjenstand for betryggende kontroll. Styret har ansvar for at det avlegges regnskap i samsvar med reglene i regnskapsloven, herunder blant annet at stiftelsen har dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med bokføringsloven § 10.

Bestemmelsen i stiftelsesloven § 30 pålegger også styret det overordnede ansvaret for at det er betryggende interne kontrolltiltak i stiftelsen. Dette innebærer et ansvar for at det er regler og rutiner for forvaltningen, og et ansvar for at kontrolltiltakene faktisk etterleves.

2.4 Forvaltning av stiftelsens kapital

Forvaltning av stiftelsens kapital vil utgjøre en sentral del av forvaltningen i de fleste stiftelser. Etter stiftelsesloven § 18 skal stiftelsens kapital forvaltes på en forsvarlig måte, slik at det til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten og mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens formål. Dette er til dels motstridende formål og de **må søkes realisert best mulig gjennom en avveining**. Som eksempel kan man overholde kravet om forsvarlig sikkerhet ved å plassere samtlige midler på konto i bank, men dette vil imidlertid kunne innebære brudd på kravet om tilfredsstillende avkastning.

Stiftelsens styre må ha et aktivt forhold til kapitalforvaltningen, noe som innebærer at styret med jevne mellomrom må vurdere alternative plasseringsmuligheter. En forsvarlig kapitalforvaltning krever at det foreligger betryggende system for løpende kontroll og oversikt med stiftelsens investeringer.

Vedtektene kan fastsette rammer for hvordan kapitalen skal forvaltes utover kravet i stiftelsesloven. For eksempel kan vedtektene inneholde særlige bestemmelser om plasseringsplikt. Dersom vedtektene angir en kapitalforvaltning som medfører at stiftelsen ikke er i stand til å ivareta formålet, vil det være styrets plikt å vurdere om vedtektene bør endres på dette punktet.

For å kunne forvalte stiftelsen og sikre formålsrealisering i et langsiktig perspektiv bør styret utarbeide en plan med strategi for kapitalforvaltningen. Planen bør utarbeides i henhold til lov og vedtekter, og ta hensyn til hvordan formålet for stiftelsen skal realiseres. Stiftelseslovutvalget har foreslått at det skal bli et krav etter ny lov å utarbeide en slik plan for kapitalforvaltningen⁵.

Som et utgangspunkt mener Stiftelsestilsynet at en kapitalforvaltningsstrategi eller plan for kapitalforvaltning som minimum bør inneholde følgende elementer:

- Vurdering av formålet til stiftelsen og hvilke rammer og begrensninger vedtektene setter for kapitalforvaltningen.
- Vurdering av behovet for likviditet på kort og lang sikt.
- Mål for avkastning (skal dekke faste og variable kostnader, (inflasjon) og utdelinger).
- Risikovurderinger av ulike typer investeringer.
- Vurdering av hvor store forvaltningskostnader som er akseptable for stiftelsen.
- Angi fordeling mellom investeringene (for eksempel aksjer, rentepapir og eiendom).

Les mer her: [Krav til kapitalforvaltning i stiftelser – Lottstift](#)

⁵ NOU 2016:21 pkt. 12.2.3 s.51

Krav til forsvarlig kapitalforvaltning rekker utover selve det å foreta en plassering av stiftelsens midler. Det retter seg også mot vedlikehold med videre, hvor den innskutte kapitalen for eksempel består av en bygning eller bygningsmasse.

På våre nettsider har vi oppsummert følgende om kapitalforvaltning i boligstiftelser:

- Verdibevarende vedlikehold = forsvarlig kapitalforvaltning.
- Krav til vedlikeholdsplaner som er utarbeidet på relevant faglig grunnlag og gjennomføring av disse.
- Verdiane i bygningsmassen ivaretas best gjennom forsvarlig drift, forebyggende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.
- Størrelsen på eventuelle utdelinger i form av rabattert husleie må vurderes opp mot boligmassens vedlikeholdsbehov.

Les mer her: [Boligstiftelser – Lottstift](#)

2.5 Formålsrealisering

2.5.1 Ulike kategorier av formålsrealisering

I stiftelsesloven § 30 tredje ledd presiseres styrets plikt til å sørge for at stiftelsens formål ivaretas. Styrets plikt til å ivareta formålet vil arte seg forskjellig i ulike typer stiftelser.

Som et utgangspunkt kan vi dele stiftelsene inn i fire kategorier ut fra hvordan de realiserer formålet sitt:

- Utdelingsstiftelser
- Aktivitetsstiftelser
- Holdingstiftelser
- Kombinasjonsstiftelser

Utdelingsstiftelser er typisk legat o.l. som i henhold til vedtektene deler ut midler til formålet slik det er bestemt i vedtektene. Dette kan skje ved at styret behandler søknader om midler, eller ved at styret ut fra eget initiativ deler ut i henhold til vedtektene og formålet.

Aktivitetsstiftelser har som formål å drive en eller annen aktivitet. I stiftelser som driver aktivitet har styret ansvar for at den aktiviteten stiftelsen driver er rettet mot og støtter opp under stiftelsens formål. Inneholder vedtektene nærmere regler om hva slags virksomhet stiftelsen skal drive, er styret bundet av dette og andre lovverk som regulerer området. Et eksempel kan være at formålet er å drifte et gårdsbruk eller å drive utleie av leiligheter. Det kan også være å drifte en barnehage eller en utdanningsinstitusjon.

En holdingstiftelse er en stiftelse som har bestemmende innflytelse over næringsvirksomhet utenfor stiftelsen, jf. stiftelsesloven § 4 andre ledd bokstav c. Definisjonen i bokstav c er parallell til definisjonen av et morselskap i aksjeloven § 1-3 andre ledd første punktum. (Se mer om næringsdrivende stiftelser i kapittel 3). Mange av de store stiftelsene med et allmenntilgitt formål er holdingstiftelser, der realiseringen av det allmenntilgitt formålet er basert på utbytte fra den underliggende næringsvirksomheten.

Kombinasjonsstiftelser realiserer formålet sitt gjennom en kombinasjon av utdeling, aktivitet og/ eller holding. En slik stiftelse kan for eksempel eie en eiendom som den leier ut, og så kan stiftelsen dele ut overskuddet fra utleievirksomheten til et formål.

Les mer her: [Hvordan realisere formålet til stiftelsen – Lottstift](#)

2.5.2 Plan for formålsrealisering

For å kunne gjennomføre formålet på en god måte er det viktig at styret har en plan for hvordan dette skal gjøres. Stiftelsestilsynets anbefaler at alle stiftelser bør skrive sine standpunkt i en plan eller strategi. Stiftelseslovutvalget har foreslått at plikten til å utarbeide en plan for gjennomføringen av formålet bør lovfestes⁶.

Hvor omfattende en slik plan bør være, avhenger av størrelsen på stiftelsen og må tilpasses stiftelsens behov. I utgangspunktet vil en plan for formålsrealisering vanligvis måtte inneholde et budsjett for bruken av stiftelsens midler til formålet. I tillegg kan følgende punkter være relevante for ulike typer stiftelser:

- I pengeutdelende stiftelser kan planen for eksempel fastsette en øvre ramme for samlede utdelinger, og eventuelt størrelse eller ramme for hver av de enkelte utdelingene.
- I aktivitetsstiftelser kan planen inneholde nærmere bestemmelser om gjennomføringen av de aktiviteter stiftelsen etter formålet skal drive, sammen med et budsjett for dette.
- For stiftelser som har til formål å forvalte fast eiendom eller andre realverdier kan det nedfelles grunnlag for forvaltningen av eiendelen (vedlikeholdsplan, påkostning, utleierammer osv.), samt budsjett.
- For stiftelser som driver næringsvirksomhet vil planen kunne være dekket av en virksomhetsplan.
- Der stiftelsen skal tilgodese særlige formål eller nærmere prioriteringer innenfor det vedtektsfestede hovedformål, bør dette komme til uttrykk i planen.

Planen bør ha en tidsramme for revidering, for eksempel kan dette være årlig.

Les mer her: [Tematilsyn om formålsrealisering – Lottstift](#)

2.5.3 Særlig om utdeling

Styrets ansvar ved utdelinger er hjemlet i stiftelsesloven §§ 19 og 30. Utdelinger skal vedtas av styret og være i samsvar med stiftelsens formål, jf. § 19 første ledd. Med utdeling siktes det ikke bare til utdeling av midler med grunnlag i et formelt styrevedtak om dette. Utdelingsbegrepet dekker alle typer overføringer av økonomiske verdier fra stiftelsen til eksterne mottakere, som gir en kostnad for stiftelsen. Dette inkluderer også avtaler der begge parter gir noe, men hvor stiftelsen gir mer enn den får tilbake.

Bestemmelsen i § 19 om at utdeling av stiftelsens midler skal vedtas av styret, innebærer et alminnelig forbud mot å delegere slike beslutninger til andre organ i stiftelsen. Dersom styret har en plan for utdeling med for eksempel budsjett eller nøkkelfordeling, kan styret delegere mindre administrative beslutninger innenfor dette.

---

⁶ NOU 2016:21 pkt. 14.2.2

Utdelinger som ikke er i samsvar med stiftelsens formål vil innebære en ulovlig utdeling i strid med § 19. For å kunne vurdere om utdelingene er i samsvar med formålet må styret sette seg inn i hva som står i vedtektene om formålet og eventuelle andre føringer i vedtektene som gjelder utdelinger.

Målet i en stiftelse som driver med utdelinger kan grovt sett deles i tre:

- Stiftelsen må finne de rette mottakerne.
- Stiftelsen må finne best mulig form, størrelse og hyppighet på utdelingene.
- Stiftelsen må finne riktig oppfølging av utdelingene.

Etter Stiftelsestilsynets oppfatning bør utdelinger og eventuelle vilkår formaliseres i en skriftlig avtale med mottaker. I en slik avtale kan stiftelsen velge å legge inn rapporteringsplikt eller annen oppfølging, blant annet hva som skal skje dersom midlene ikke blir brukt. På denne måten kan stiftelsen sikre at midlene faktisk går til formålet.

Etter § 19 andre ledd kan det ikke foretas utdelinger til oppretteren, til oppretterens nærstående eller til selskap der noen av disse hver for seg eller til sammen har bestemmende innflytelse. Hvis det foreligger særlige grunner, kan Stiftelsestilsynet gjøre unntak fra første punktum. Styret må i så tilfelle sende søknad til Stiftelsestilsynet. Det følger av forarbeidene til gjeldende lov⁷ at dette er ment som en snever unntaksregel. Et eksempel kan være en person som har gitt en formuesverdi til en stiftelse som har til formål å legge forholdene til rette for personer med en bestemt sykdom, og hvor denne personen senere får samme sykdom.

Dersom det er foretatt utdelinger fra stiftelsen i strid med reglene i § 19 første og andre ledd, skal mottakeren tilbakeføre det som er mottatt, jf. § 19 tredje ledd. I paragrafen er det henvist til at reglene i aksjeloven § 3-7 gjelder tilsvarende. Det vil si at krav om tilbakeføring likevel ikke gjelder dersom mottakeren, da utdelingen ble mottatt, hverken forstod eller burde forstått at utdelingen var ulovlig. Den som på stiftelsens vegne medvirker til en beslutning om eller gjennomføring av ulovlig utdeling, og som forstod eller burde forstått at utdelingen er ulovlig, er ansvarlig for at utdelingen blir tilbakeført til stiftelsen. I de fleste tilfeller vil dette være styret i stiftelsen.

Stiftelsestilsynet anbefaler at stiftelsene synliggjør sine utdelinger i årsregnskapet. Dersom stiftelsen avlegger et ordinært regnskap, bør utdelinger gå frem av en egen linje som en kostnad i resultatregnskapet. Dersom utdelingene ikke framgår av en egen linje i regnskapet, bør notene forklare hvor mye som er delt ut til forskjellige formål. Dette gjelder også opplysninger om unnlatt utdeling. Stiftelsen kan også vurdere å benytte aktivitetsregnskap⁸.

Les mer her: [Utdelinger i stiftelser – Lottstift](#)

2.5.4 Hva om formålet ikke lar seg realisere?

I noen tilfeller vil det av forskjellige grunner være vanskelig å etterleve formålet i stiftelsen. Det kan for eksempel skyldes at samfunnet har endret seg, og at kriteriene som listes opp i formålet ikke lenger er til stede. Andre årsaker kan være at økonomien i stiftelsen er for dårlig. I slike tilfeller kan det være nødvendig med justeringer av stiftelsens vedtekter eller formålet spesielt.

Les mer her: [Slik endrer dere stiftelsens vedtekter – Lottstift](#)

⁷ NOU 1998:7 kap. 18 s. 66

⁸ Om aktivitetsregnskap: Se NRS(F) God regnskapsskikk for ideelle organisasjoner, punkt 3.8.3 (s. 20)

2.6 Separasjonsplikt

Eiendelene til en stiftelse skal holdes adskilt fra andre eiendeler, jf. stiftelsesloven § 21. Dette gjelder både i forhold til midler som andre stiftelser eier, og i forhold til midler som eies av oppretteren, oppretterens nærstående og andre fysiske eller juridiske personer. Stiftelsens midler må løpende holdes adskilt både fysisk og regnskapsmessig. For eksempel må bankinnskudd plasseres på egen bankkonto, investeringer må gjøres i stiftelsens navn og verdipapir må registreres på egen konto i VPS.

Er stiftelsen eier av fast eiendom, er vårt utgangspunkt at stiftelsen må etablere grunnbokshjemmel ved å tinglyse skjøte, med mindre styret har sørget for å sikre stiftelsens interesser på annen tilfredsstillende måte. Det samme gjelder dersom stiftelsen har festeavtale eller andre bruksrettsavtaler i fast eiendom; styret bør nedtegne en skriftlig avtale og tinglyse denne.

2.7 Godtgjørelse

Godtgjørelse til styret er regulert av § 40 i stiftelsesloven. Det følger av lovteksten at godtgjørelse til styremedlem, daglig leder eller annen ledende ansatt i en stiftelse skal stå i rimelig forhold til det arbeid og ansvar som følger med vervet eller stillingen. Momenter i denne vurderingen kan være arbeidets karakter og omfang, ansvar rollen innebærer, stiftelsens formålsrealisering og ikke minst hvor bærekraftig den aktuelle godtgjørelsen er.

Paragrafen gir ikke rett til godtgjørelse, men slik rett kan være hjemlet i stiftelsens vedtekter. Vedtektene kan inneholde nærmere regler om størrelse på godtgjørelsen og vedtektene kan også fastslå at verv i styret skal være ulønnet. Godtgjørelsen må behandles på styremøte, vedtas og protokollføres. Inhabilitsreglene i § 37 er ikke til hinder for dette med mindre godtgjørelsen er individualisert. Man vil i et slikt tilfelle ikke være habil i vurderingen av egen godtgjørelse.

Bestemmelsen i § 40 skal bidra til å verne om stiftelsens kapital. Da styret er stiftelsens øverste organ vil det ikke være noen eierorgan som fastsetter eller fører kontroll med godtgjørelse til styret.

Bestemmelsen omfatter også godtgjørelse til andre organ i stiftelsen, jf. stiftelsesloven § 36 siste ledd.

For mer informasjon om momenter som er aktuelle i vurderingen av hva som er en rimelig godtgjørelse, se våre nettsider: [Godtgjørelser og honorar i stiftelser – Lottstift](#)

2.8 Lån og sikkerhet

Stiftelsesloven § 20 første ledd gir forbud mot at stiftelsen kan yte lån til, eller stille sikkerhet til fordel for:

- oppretter
- oppretters nærstående
- styremedlem
- observatør
- person med verv i organ som nevnt i § 36
- daglig leder

Forbudet etter første ledd omfatter ikke ytelse til styremedlem valgt som ansattes representant, styremedlem ansatt i hovedstilling i stiftelsen, eller når lånet eller sikkerhetsstillelsen ytes i samsvar med det som er vanlig ved finansiell bistand til ansatte jf. § 20 andre ledd.

Har stiftelsen gitt lån eller stilt sikkerhet i strid med § 20 første og andre ledd, gjelder aksjeloven § 8-11 tilsvarende. Avtalen vil være ugyldig og lån som er ytt må tilbakeføres.

2.9 Styrets saksbehandling

2.9.1 Krav til styrets saksbehandling

Styrets saksbehandling er regulert av § 31 i stiftelsesloven. Noen styresaker følger direkte av stiftelsesloven, som blant annet skildrer at det er styret som skal vedta utdelinger og sikre kontroll med regnskap og forvaltning av formuen. Ellers vil typiske styresaker være strategiarbeid, utarbeiding av plan for realisering av formålet og kapitalforvaltning, budsjett og regnskapskontroll, avgjørelser om salg og kjøp av eiendom, inngåelse av avtaler om kjøp av større produkt eller tjenester osv. Vesentlige saker, dvs. saker som etter stiftelsens forhold er av uvanlig art eller stor betydning, hører alltid til styret.

Det skal være avholdt styremøter eller sakene skal være behandlet på annen betryggende måte i henhold til loven. Det skal føres protokoll over styrebehandlingen. Protokollen skal underskrives av alle de medlemmer som har deltatt i styrebehandlingen. Styremedlem eller daglig leder som ikke er enig i styrets beslutning, kan kreve sin oppfatning innført i protokollen ved protokolltilførsel.

Styret er i henhold til § 32 vedtaksføre når mer enn halvparten av styremedlemmene er til stede eller deltar i styrebehandlingen, men vedtektene kan stille strengere krav. I [Stiftelsesregisteret](#) kan du se hvor mange styremedlemmer stiftelsen skal ha etter vedtektene, og hvor mange styremedlemmer som er registrert i Brønnøysundregistrene. Etter stiftelsesloven § 10 skal vedtektene i en stiftelse angi laveste og høyeste antall styremedlemmer. Bestemmelsen i § 32 må forstås slik at styret ikke er vedtaksført, med mindre stiftelsen har det minste antallet styremedlemmer som det skal ha etter vedtektene.

Samtlige styremedlemmer har rett og plikt til å delta i styrets behandling av saker, med mindre de har gyldig grunn til forfall eller er inhabile, jf. stiftelsesloven § 37. Å være styremedlem er et personlig verv og alle medlemmene har samme retter, plikter og ansvar. Styreleder har i tillegg noen lovpålagte arbeidsoppgaver som går frem av § 31. Styremedlemmene sitt ansvar er kollektivt. Det vil si at hvert enkelt styremedlem er solidarisk ansvarlig for styrets beslutninger, handlinger og unnlatelser.

Les mer her: [Styrearbeid i stiftelser – Lottstift](#)

2.9.2 Inhabilitet

I stiftelsesloven § 37 finner vi regler om inhabilitet. Formålet med inhabilitetsreglene er å sikre at styret og daglig leder behandler saker og treffer avgjørelser ut fra hva som fremmer stiftelsens formål og hva som for øvrig ivaretar stiftelsens interesser. Styremedlemmer og daglig leder som i strid med bestemmelsen handler ut fra andre hensyn, og derved påfører stiftelsen tap, kan bli erstatningspliktige.

Etter § 37 første ledd kan styremedlem og daglig leder «ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for ham eller henne selv, eller for hans eller hennes nærstående, at vedkommende må anses for å ha en fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken». Et eksempel er dersom en stiftelse kjøper tjenester av et selskap der daglig leder eller et styremedlem er hovedaksjonær.

Bestemmelsen i § 37 første ledd svarer i all hovedsak til den alminnelige aksjerettslige inhabilitetsbestemmelsen aksjeloven § 6-27 punkt 1. Stiftelsesloven har i tillegg en bestemmelse i § 37 andre ledd som ikke finnes tilsvarende i aksjeloven.

Av § 37 andre ledd følger det at styremedlem eller daglig leder heller ikke kan «delta i saksbehandling eller avgjørelse når han eller hun har stilling eller tillitsverv i en privat eller offentlig institusjon, organisasjon eller foretak, som har økonomisk eller annen fremtredende særinteresse i saken». Et eksempel kan være dersom styreleder i stiftelsen også er styremedlem i en forening som stiftelsen vurderer å dele ut midler til. Et annet eksempel er dersom stiftelsen inngår samarbeidsavtale med kommunen og kommunens ordfører er styremedlem i stiftelsen.

Et styremedlem eller en daglig leder er ikke per definisjon inhabil til å ha en posisjon i stiftelsen. Inhabilitet må vurderes i hver enkelt sak. Inhabilitet bør løftes opp som et overordnet tema som styret er bevisst på, og styret bør årlig gjennomgå oversikt over roller den enkelte har utenfor stiftelsen. Stiftelsen bør ha skriftlige retningslinjer for hvordan habilitetsspørsmål skal håndteres.

Den som er vurdert som inhabil må fratre når styret skal behandle den konkrete saken. Inhabilitetsreglene gjelder både ved behandlingen og avgjørelsen av spørsmål. Når bestemmelsen særlig nevner «behandlingen» innebærer dette blant annet at et inhabil styremedlem ikke bare er avskåret fra å delta i selve voteringen i en styresak, men også må fratre under den forutgående styrebehandlingen av spørsmålet. En inhabil daglig leder er avskåret fra å forberede en styresak, selv om avgjørelsen av spørsmålet hører under styret.⁹

Etter stiftelsesloven § 36 fjerde ledd gjelder inhabilitetsregelen i § 37 også for medlemmer av organ i stiftelsen som er opprettet i medhold av § 36. Et eksempel er at organet skal gi uttalelse til styret om utdelinger etter § 36 bokstav h. Dersom et av medlemmene i organet har rolle i for eksempel en forening som søker om utdeling, vil vedkommende være inhabil etter § 37.

For mer informasjon om inhabilitet og type situasjoner å være oppmerksom på, se våre nettsider: [Habilitet – Lottstift](#)

2.10 Erstatningsansvar

Ifølge stiftelsesloven § 56 kan stiftelsen kreve at et styremedlem erstatter tap som vedkommende har voldt stiftelsen. Det er styret i stiftelsen som avgjør om det skal fremmes erstatningskrav på vegne av stiftelsen. En forutsetning for ansvar er at styremedlemmet har opptrådt forsettlig eller uaktsomt under utførelsen av sine oppgaver for stiftelsen. Det kan være ulike handlinger som kan medføre erstatningsansvar. Eksempel er tilsidesettelse av uttrykkelige regler i stiftelsesloven og stiftelsens vedtekter som styret i stiftelsen plikter å overholde.

Bestemmelsen i § 56 gjelder også for person med verv i organ som nevnt i § 36, daglig leder, revisor og gransker.

⁹ Knudsen og Woxholth, Stiftelsesloven med kommentarer, s. 167.

3. Næringsdrivende stiftelser

3.1 Begrepet næringsdrivende stiftelse

Stiftelsesloven skiller mellom alminnelige stiftelser og næringsdrivende stiftelser, jf. § 1 første ledd andre punktum. I [Stiftelsesregisteret](#) kan du se om stiftelsen er registrert som alminnelig eller næringsdrivende.

Stiftelsesloven § 4 andre ledd definerer følgende stiftelser som næringsdrivende:

- a) stiftelser som har til formål å drive næringsvirksomhet selv
- b) stiftelser som driver næringsvirksomhet selv
- c) stiftelser som på grunn av avtale, eller som eier av aksjer eller selskapsandeler, har bestemmende innflytelse over næringsvirksomhet utenfor stiftelsen

Den gruppen som omfattes av bokstav c kalles ofte for «holdingstiftelser». Definisjonen av en holdingstiftelse har mønster av definisjonen av morselskap i aksjeloven § 1-3 andre ledd.

Det kan i enkelte tilfeller være vanskelig å avgjøre om stiftelsen skal registreres som alminnelig eller næringsdrivende. Hovedregelen er at bestemmelsene i stiftelsesloven er felles for alminnelige og næringsdrivende stiftelser. Dette betyr at det etter stiftelsesloven vanligvis har liten materiell betydning om en stiftelse er alminnelig eller næringsdrivende etter § 4. Om en stiftelse er næringsdrivende etter definisjonen i stiftelsesloven, vil heller ikke få betydning for annet regelverk utover stiftelsesloven. Et eksempel er spørsmålet om en stiftelse omfattes av bestemmelsen om begrenset skatteplikt etter skatteloven § 2-32 første ledd. Dette må avgjøres etter skattelovens bestemmelse, der spørsmålet om stiftelsen er næringsdrivende etter stiftelsesloven ikke har betydning.

3.2 Særregler for næringsdrivende stiftelser

Utgangspunktet er at reglene i stiftelsesloven gjelder både for næringsdrivende og alminnelige stiftelser. Fra dette utgangspunktet gjelder det enkelte unntak der loven fastsetter særregler for næringsdrivende stiftelser eller for enkelte grupper av næringsdrivende stiftelser. Særreglene for næringsdrivende stiftelser er disse:

- Næringsdrivende stiftelser skal meldes til og registreres i Foretaksregisteret, jf. foretaksregisterloven § 2-1 første ledd nr. 6, som viser til definisjonen av næringsdrivende stiftelser i stiftelsesloven § 4 andre og tredje ledd. Plikten til å melde næringsdrivende stiftelser til Foretaksregisteret er gjentatt i stiftelsesloven § 13, som også har nærmere regler om tidspunktet når stiftelsen skal meldes.
- For næringsdrivende stiftelser som nevnt i § 4 andre ledd bokstavene a og b gjelder det etter stiftelsesloven §§ 22–25 enkelte særregler om stiftelsens kapital som kommer i tillegg til de alminnelige reglene i lovens kapittel 3.
- Det er plikt til å ha daglig leder i næringsdrivende stiftelser, som nevnt i § 4 andre ledd bokstavene a og b, med en grunnkapital på 3 millioner kroner eller mer, jf. stiftelsesloven § 34. I slike stiftelser kan daglig leder og styreleder ikke være samme person.
- Det er egne regler for ansattes representasjon i næringsdrivende stiftelsers styre, jf. stiftelsesloven §§ 41 og 42.

3.3 Grunnkapital i næringsdrivende stiftelser

Ifølge stiftelsesloven § 24 kan næringsdrivende stiftelser bare foreta utdelinger, dersom egenkapitalen overstiger grunnkapitalens størrelse. Grunnkapitalen i næringsdrivende stiftelser skal etter § 22 være minst kr 200 000. I vedtektene kan det fastsettes at også annen kapital skal være bundet på samme måte. For alminnelige stiftelser har ikke loven et tilsvarende krav om binding av grunnkapitalen, men også her kan dette fastsettes i vedtektene. Grunnkapitalen i alminnelige stiftelser må være minst kr 100 000.

3.4 Erklæring fra revisor ved overgang til næringsdrivende stiftelse

Etter § 23 skal en alminnelig stiftelse som går over til å bli en næringsdrivende stiftelse, ha en egenkapital som minst svarer til den fastsatte grunnkapitalen. Næringsdrivende stiftelser skal meldes til Foretaksregisteret med de opplysninger som følger av foretaksregisterloven §§ 3-6 og 3-7, jf. stiftelsesloven § 13. Sammen med meldingen til Foretaksregisteret må det legges ved en erklæring fra revisor som bekrefter at stiftelsen har en egenkapital som oppfyller kravet i første punktum.

3.5 Tap av egenkapital

Stiftelsesloven § 25 pålegger styret i næringsdrivende stiftelser en handleplikt dersom:

- Det må antas at egenkapital og likviditet er lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i stiftelsen. Det siktes her til stiftelsens reelle egenkapital, ikke den bokførte.
- Det må antas at stiftelsens egenkapital er blitt mindre enn en tredjedel av grunnkapitalen.

I slik tilfeller skal styret straks behandle saken og varsle Stiftelsestilsynet. Styret skal deretter innen rimelig tid redegjøre for behovet for tiltak, og hvilke tiltak som vil bli iverksatt. Aksjeloven §§ 3-4 og 3-5 har tilsvarende regler for aksjeselskap. I et AS vil de mest vanlige tiltakene være å foreta kapitalforhøyelse eller annen styrking av egenkapital (f.eks. omgjøring av gjeld til egenkapital), eller justering av aktivitetsnivå/kostnadsnivå. For stiftelser er det som hovedregel justering av aktivitetsnivå/kostnadsnivå, herunder å øke inntekter og redusere kostnader, som er mest aktuelle tiltak.

Selv om § 25 bare gjelder for næringsdrivende stiftelser, vil det også for alminnelige stiftelser være krav om forsvarlig egenkapital som medfører handleplikt for styret. Dette følger av styrets overordnede ansvar for forvaltning av stiftelsen, jf. § 30.

4. Revisors oppgaver

4.1 Utførelse av revisjonen

Fravær av eiere, og dermed eierstyring og eierkontroll, gir økt risiko. Dette tilsier en skjerpet aktsomhet for revisorer ved revisjon av stiftelser.¹⁰

Stiftelser har revisjonsplikt etter revisorloven, og kravene til revisjon av stiftelser følger av revisorloven og god revisjonsskikk. I tillegg pålegger stiftelsesloven § 44 revisor for stiftelser enkelte særlige plikter og oppgaver, som gjelder i tillegg til revisors alminnelige oppgaver etter revisorloven.

Blant annet skal revisor etter stiftelsesloven § 44 andre ledd uttale seg i revisjonsberetningen om stiftelsen er forvaltet og om utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig. Som revisor for en stiftelse er det derfor viktig med kunnskap om den lovgivningen som gjelder for stiftelser og om stiftelsens vedtekter. [Se mer om stiftelsers vedtekter under punkt 2.2.](#)

Kravet til revisjonsberetningen som følger av stiftelsesloven § 44 andre ledd, kommer i tillegg til kravene til revisjonsberetningen som følger av revisorloven § 9-7, og må hensyntas i planleggingen av revisjonen.

Uttalelsen om forvaltning og utdeling etter § 44 andre ledd er en attestasjon som gis i henhold til ISAE 3000 – Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon. Uttalelsen skal gis som en positiv bekreftelse med betryggende sikkerhet (se ISAE 3000 pkt. 12 (a) (i) a).

Revisjonen skal utføres med profesjonell skepsis, jf. revisorloven § 9-4 fjerde ledd. Revisor må ha revisjonsbevis for konklusjonene i revisjonsberetningen og eventuelle attestasjoner, jf. revisorloven §§ 9-4 bokstav e og 10. Revisjonsdokumentasjonen skal vise hva revisor har vurdert og gjort, jf. revisorloven § 9-9¹¹.

Det er Finanstilsynet som er tillagt ansvaret for kontroll av revisorer og revisorselskaper. Finanstilsynet skal kontrollere at revisorene ivaretar sin uavhengighet, og utfører arbeidet i samsvar med lover, forskrifter og god revisjonsskikk¹². Dersom revisor for en stiftelse ikke gjennomfører sine plikter etter loven, har Stiftelsestilsynet myndighet til å frata revisoren revisjonsoppdraget, jf. stiftelsesloven § 43 andre ledd.

4.2 Revisors opplysningsplikt

Etter stiftelsesloven § 44 første ledd kan Stiftelsestilsynet kreve at revisor gjør nærmere rede for bestemte angitte forhold i stiftelsen. Opplysningsplikten må sees i sammenheng med den mer omfattende opplysnings- og bistandsplikten revisor er pålagt overfor Stiftelsestilsynet etter § 7 andre ledd første punktum. Denne bestemmelsen presiserer at revisors taushetsplikt etter revisorloven § 10-1, ikke gjelder overfor Stiftelsestilsynet. Etter bestemmelsen i § 7 har revisor plikt til å gi Stiftelsestilsynet de opplysninger og annen bistand som er nødvendig for at Stiftelsestilsynet skal kunne gjennomføre sine oppgaver.

¹⁰ Finanstilsynets rapport i sak 23/5776, punkt 4: Generelt om revisjon av stiftelser

¹¹ Finanstilsynets rapport i sak 23/5776, punkt 4: Generelt om revisjon av stiftelser

¹² www.finanstilsynet.no/tilsyn/revisor

Kopi av skriftlig kommunikasjon med styret som nevnt i revisorloven § 9-5 (heretter kalt «nummerert brev»), skal fortløpende sendes til Stiftelsestilsynet, jf. stiftelsesloven § 44 første ledd andre punktum. Når det i lovbestemmelsen heter at kopiene skal sendes fortløpende, innebærer dette at kopiene må sendes samtidig med at brevene sendes til stiftelsens styre.¹³ Revisor må også vurdere om de påpekte forholdene må omtales i revisjonsberetningen.

For Stiftelsestilsynet er nummerert brev en viktig kilde til informasjon om stiftelsen forvaltes i samsvar med egne vedtekter og loven. Nummerert brev er et viktig ledd i Stiftelsestilsynets kontrollarbeid og vil ut ifra en sammensatt vurdering av risiko og vesentlighet kunne føre til tilsyn eller mildere virkemiddel som f.eks. veiledning.

4.3 Grunnlaget for uttalelsen fra revisor

4.3.1 Konklusjon om forvaltning

Kravet til revisors uttalelse i revisjonsberetningen i stiftelsesloven § 44 andre ledd, innebærer at revisor skal uttale seg om hvorvidt styret har forvaltet stiftelsen i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Forvaltningen omfatter de prosesser og kontroller styret har iverksatt for å sikre at stiftelsen drives i samsvar med lov, formålet og vedtektene. Revisor må her ta i betraktning de kravene til forvaltningen som er gjengitt i [kapittel 2](#).

Uttalelsen er et attestasjonsoppdrag som skal kontrolleres i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000.

Følgende forhold må revisor i alle tilfeller ha forsikret seg om:

- At styret legger til grunn gjeldende vedtekter som er registrert i [Stiftelsesregisteret](#).
- Det skal være avholdt styremøter eller styresaker skal være behandlet på annen måte i henhold til loven, og det skal være ført styreprotokoll.
- Styret skal ha behandlet de saker som hører under styret. Noen styresaker følger direkte av stiftelsesloven. Blant annet at styret må beslutte hvordan stiftelsens formål skal ivaretas, vedta utdelinger og sikre kontroll med regnskap og forvaltning av formuen. Ellers vil vesentlige saker, dvs. saker som etter stiftelsens forhold er av uvanlig art eller stor betydning, alltid høre til styret. For eksempel kan dette være avgjørelser om salg og kjøp av eiendom.
- Dersom det er inngått avtaler mellom stiftelsen og styremedlemmer, daglig leder, oppretter eller nærstående av disse etter § 5, må styret kunne dokumentere at avtalene er inngått «på armlengdes avstand» og at habilitet er ivaretatt. Transaksjoner mellom stiftelsen og styremedlemmer eller daglig leder er å anse som transaksjoner med nærstående, jf. ISA 550 punkt 10 b.
- Dersom det er gitt lån eller annen ytelse til styremedlem eller ansatte, oppretter eller nærstående til noen av disse, må revisor attestere at ytelsen er i samsvar med lov, forskrifter og stiftelsens formål. jf. § 44 tredje ledd. Se punkt [4.3.4](#).

¹³ Knudsen og Woxholth, Stiftelsesloven med kommentarer, s. 197

- Styret skal ha gjennomført tiltak for å rette på forholdet dersom det er avdekket brudd på lover, forskrifter eller vedtektene, eller at styrets beslutninger ikke er fulgt opp.
- Styret skal ha behandlet og tatt stilling til hvordan stiftelsens kapital skal forvaltes. Mulighet for avkastning må avveies mot sikkerhet. Se punkt [2.4](#).
- Styret skal ha fulgt opp at kapitalen blir forvaltet i samsvar med styrets beslutning, inkludert eventuelle retningslinjer og instruksjoner som styret har fastsatt.

Stiftelsens størrelse, kompleksitet og finansielle situasjon vil ha betydning for hvor mye som kreves i den enkelte stiftelsen for å kunne konkludere med at disse forholdene er forsvarlig dekket.

4.3.2 Konklusjon om utdeling

Revisor skal uttale seg om utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig, jf. § 44 andre ledd. Revisor må kontrollere at foretatte utdelinger er vedtatt av styret og at styret har tatt stilling til at utdelingen er i samsvar med stiftelsens formål. I tillegg må revisor gjøre en egen vurdering av om utdelingen er i samsvar med stiftelsens formål, som grunnlag for sin konklusjon. Som en del av kontrollen må revisor også gjennomgå og påse at styret har gjort en forsvarlig vurdering av om det er inngått avtaler eller gitt ytelser til noen som innebærer at det er foretatt en utdeling. Se punkt [2.5.3](#) om hva som kan anses for å være en utdeling, og hvilke begrensninger som gjelder for utdelinger.

Stiftelsesloven inneholder et forbud mot utdeling til oppretter eller oppretters nærstående. Dersom det er foretatt slik utdeling må revisor påse at Stiftelsestilsynet har gitt dispensasjon fra utdelingsforbudet.

Noen stiftelser har som formål å dele ut til mottaker og/eller ha aktivitet i utlandet. Aktivitet i og utdelinger til utlandet vil stille større krav til styrets forvaltning og generelt øke risikoen i stiftelsen. En særlig risiko er knyttet til om stiftelsen kan bli utnyttet av andre aktører til hvitvasking. Formalisert avtale med mottaker og oppfølging av denne vil være spesielt viktig ved utdeling til utlandet. Se nærmere om plan for formålsrealisering i punkt [2.5.2](#).

Er det skjedd utdelinger fra stiftelsen i strid med reglene for utdeling skal mottakeren som utgangspunkt tilbakeføre det som er mottatt, jf. § 19 tredje ledd (Aksjeloven § 3-7 første ledd andre punktum og andre ledd gjelder tilsvarende).

For en del stiftelser er dens eneste formål å dele ut midler. Likevel observeres det i en del tilfeller at stiftelsen ikke har delt ut midler, i noen tilfeller over flere år. Om revisor i disse tilfellene må avgi en modifisert konklusjon, vil avhenge av revisors vurderinger av vesentlighet, samt de konkrete forholdene i stiftelsen. Noen momenter for revisor å vurdere i slike tilfeller kan være hva som er årsaken til at stiftelsen ikke har foretatt utdeling og om styret har en plan for hvordan stiftelsen skal ivareta formålet. Det kan være at styret har et bevisst forhold til hvor ofte utdelinger skal gjennomføres. For eksempel kan det være at formålet krever større utdelinger enn stiftelsen kan gjøre årlig, og at stiftelsen derfor samler opp avkastning over flere år før styret kan vedta neste utdeling.

Dersom styret ikke har et bevisst forhold til utdelingene, bør revisor vurdere å ta dette opp med stiftelsen i et nummerert brev.

Dersom stiftelsen ikke deler ut midler, må revisor ta ut konklusjon om utdeling fra uttalelsen i revisjonsberetningen.

4.3.3 Modifisert konklusjon

Når revisor gir sin uttalelse etter stiftelsesloven § 44 andre ledd, vil det være opp til revisors skjønn å vurdere om denne uttalelsen kan gis som beskrevet, eller om den må gis med en modifisert konklusjon. Om revisor skal gi en modifisert konklusjon vil avhenge av revisors vurdering av vesentlighet samt de konkrete forholdene i stiftelsen. Utforming av konklusjonen gjøres i samsvar med ISAE 3000. Dersom revisor har tatt forbehold om lovbrudd i eget avsnitt i revisjonsberetningen, må revisor vurdere om dette bør få konsekvens for konklusjon, etter stiftelsesloven § 44 andre ledd. Eksempel på slike lovbrudd kan være ulovlig lån etter stiftelsesloven § 20.

4.3.4 Konklusjon om lån og annen ytelse til nærstående mv.

Dersom styremedlemmer eller ansatte i stiftelsen, oppretter, eller nærstående til noen av disse, har mottatt lån eller annen ytelse fra stiftelsen, skal revisor attestere at ytelsen er i samsvar med lov, forskrifter og stiftelsens formål, jf. § 44 tredje ledd.

Kravet i § 44 tredje ledd innebærer at revisor har en tilleggsplikt ved slike transaksjoner. Lån og ytelser til stiftelsens nøkkelpersonell og nærstående til disse, vil alltid innebære en risiko for stiftelsen. Derfor er revisor gitt en ekstra plikt til kontroll og attestasjon i de tilfellene.

Revisor må selv vurdere hvordan vedkommende utfører plikten etter § 44 tredje ledd. Herunder om revisor gir en egen attestasjon på disse forholdene eller om den er omfattet av attestasjonen etter § 44 andre ledd, se punkt 4.3.1 og 4.3.2.

Vi ser i praksis at revisor sjelden gir en egen attestasjon på forhold etter tredje ledd. Stiftelsestilsynet legger da til grunn at revisors kontroll etter tredje ledd er omfattet av revisors attestasjon for øvrig. Hvorvidt forholdet vil medføre modifisert konklusjon eller ikke, følger de samme vurderinger som er omtalt under punkt 4.3.3.

Lån må vurderes opp mot forbudet mot lån og sikkerhet i stiftelsesloven § 20. Det følger av § 20 første ledd at oppretteren, oppretterens nærstående, styremedlem, observatør, person med verv i organisasjon som nevnt i § 36 og daglig leder ikke kan ha lån i stiftelsen. Det kan ikke søkes om unntak eller dispensasjon fra dette forbudet. Lån til ansatte må vurderes opp mot vilkårene i § 20 andre ledd.

Annen ytelse vil kunne være utdeling som er regulert av § 19. Utdelingsbegrepet omfatter i utgangspunktet enhver overføring av økonomiske goder til noen utenfor stiftelsen som ensidig belaster stiftelsen, herunder transaksjoner med grunnlag i en gjensidig bebyrdende avtale, men hvor det foreligger et visst misforhold mellom vederlaget og overføringen fra stiftelsen. Se nærmere omtale av utdeling under punkt [2.5.3](#).

4.4 Møte med styret

Styret skal hvert år ha et møte med revisor uten at daglig leder eller andre fra den daglige ledelsen er til stede. Aksjeloven § 7-5 a gjelder tilsvarende. Det følger av aksjeloven § 7-5 a og regnskapsloven § 1-6 at dette ikke gjelder for stiftelser som kommer inn under definisjonen «små foretak».

Bestemmelsen er flyttet over i selskapslovgivningen med virkning fra 1. januar 2021, og er ikke lenger en egen bestemmelse i den nye revisorloven. Bestemmelsen går frem av stiftelsesloven § 44 a.

Hele styret skal delta. Revisor og styret skal drøfte regnskapsmessige forhold der revisor ser vesentlige svakheter og mangler ved de vurderinger den daglige ledelsen har gjort. Det skal også drøftes andre forhold som revisor mener styret bør informeres om. Et mål med bestemmelsen er å avdekke eventuell mangelfull eller misvisende kommunikasjon fra administrasjonen til styret, om forhold av interesse for styring og kontroll.

4.5 Revisors attestasjoner ved opprettelse og endringer i stiftelsen

4.5.1 Innledning

Revisor skal etter stiftelsesloven gi en egen erklæring ved opprettelse og følgende endringer i stiftelsen:

- opprettelse av stiftelse jf. § 12
- forhøyelse av grunnkapitalen jf. § 16
- overgang fra alminnelig til næringsdrivende stiftelse jf. § 23
- sammenslåing av stiftelser jf. § 53
- deling av stiftelser jf. § 54
- opphevelse av stiftelse jf. § 52

Vi er kjent med at Revisorforeningen har en egen standard som omhandler mer i detalj revisors arbeid ved slike attestasjoner, SA 3802.

Vi vil i det følgende omtale to av kulepunktene ovenfor.

4.5.2 Opprettelse

Innen tre måneder etter at en stiftelse er opprettet¹⁴, skal styret melde stiftelsen til Stiftelsestilsynet for registrering i Stiftelsesregisteret, jf. stiftelsesloven § 11. Som vedlegg til meldingen skal det følge erklæring fra revisor om at han eller hun påtar seg oppdraget, og at hele grunnkapitalen er stilt til stiftelsens rådighet, jf. stiftelsesloven § 12.

Hvis grunnkapitalen består av andre eiendeler enn penger, skal det ligge ved en erklæring fra revisor om at eiendelene har en verdi som minst svarer til det beløpet grunnkapitalen er fastsatt til i vedtektene, jf. stiftelsesloven § 12 første ledd bokstav d.

Ved opprettelse av stiftelsen skal det utarbeides en åpningsbalanse. Dette gjøres normalt av stiftelsens styre. Revisor skal erklære at balansen er utarbeidet i samsvar med regnskapslovens regler. Både åpningsbalansen og erklæringen skal sendes inn, jf. stiftelsesloven § 12 andre ledd.

Les mer her: [Slik oppretter og registrerer dere en stiftelse – Lottstift](#)

4.5.3 Opphevelse

I stiftelsesloven er opphevelse omtalt som en type omdanning. Stiftelsestilsynet må godkjenne og gjøre vedtak om opphevelse før stiftelsen kan avvikles og slettes. Det stilles strenge krav for når man kan oppheve en stiftelse. Opphevelsen må begrunnes opp mot stiftelsesloven § 46 første ledd og § 47.

---

¹⁴ Stiftelser som er opprettet ved testament skal likevel ikke sendes inn til registrering før grunnkapitalens størrelse er klarlagt.

Når det er truffet vedtak om å oppheve en stiftelse blir det valgt et avviklingsstyre. Avviklingsstyrets oppgaver framgår av § 52 i stiftelsesloven. Avviklingsstyret skal, ifølge § 52 tredje ledd, lage en fortegnelse over stiftelsens eiendeler, rettigheter og forpliktelser og gjøre opp en balanse med henblikk på avvikling av stiftelsen. Ifølge regnskapsloven § 4-5 skal eiendeler og gjeld vurderes til virkelig verdi ved avvikling. Fortegnelsen og balansen skal sendes Stiftelsestilsynet når den er revidert av revisor.

Stiftelsens eiendeler skal omgjøres i penger så langt det er nødvendig for å dekke dens forpliktelser, herunder kostnader ved avviklingen. Avviklingsstyret skal sørge for at alle forpliktelser blir dekket. Etter at alle utbetalinger er gjennomført, skal styret ifølge § 52 femte ledd legge frem et revidert oppgjør.

I de fleste stiftelser som søker om opphevelse er det lite eiendeler og gjeld. Stiftelsestilsynet vil i slike tilfeller kunne akseptere at det er utarbeidet et avviklingsregnskap¹⁵ etter at utbetalinger er gjennomført. Avviklingsregnskapet må gi tilstrekkelig informasjon om alle eiendeler, rettigheter og forpliktelser. Det må gå frem av avviklingsregnskapet hvilke utdelinger av restmidler som er gjennomført og at all gjeld er gjort opp. Balansen vil etter disse disposisjonene vise kr 0 i gjeld/ egenkapital og eiendeler. Avviklingsregnskapet vil i tillegg til dette inneholde de ordinære transaksjonene som har vært gjennomført siden sist avlagte årsregnskap.

Avviklingsregnskapet skal revideres. Revisor må kontrollere at utdeling av restmidler er gjort i samsvar med vedtak fra Stiftelsestilsynet. Etersom revisor skal gjennomføre revisjonen etter avsluttet utbetaling av restmidler, må revisors godtgjørelse forhåndsbetales eller dekkes av styret.

Her finner du mer veiledning om oppheving: [Slik opphever dere en stiftelse – Lottstift](#)

Kildeliste:

- Den Norske Revisorforening (DnR). Revisors uttalelse om forvaltning og utdeling i revisjonsberetning for stiftelser.
- Knudsen og Woxholth: Stiftelsesloven med kommentarer, 1. utgave, 2004
- NOU 1998: 7 Om stiftelser. Utredning fra Stiftelseslovutvalget oppnevnt ved kongelig resolusjon 28. juni 1996. Avgitt til Justis- og politidepartementet mai 1998.
- NOU 2016:21 Forslag til ny stiftelseslov. Utredning fra utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 5. februar 2016. Avgitt til Nærings- og fiskeridepartementet 21. oktober 2016.

---

¹⁵ Årsregnskap som utarbeides etter at avvikling er besluttet, betegnes ofte avviklingsregnskap.